

POSTANOWIENIE

9 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 9 maja 2025 r. w Warszawie
zażalenia M.G. i M.G.1
na postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 17 maja 2023 r., I WSC 172/23,
w sprawie z powództwa Banku spółki akcyjnej w W.
przeciwko M.G. i M.G.1
o zapłatę,

- 1) oddala zażalenie;**
- 2) nie obciąża pozwanych kosztami postępowania
zażaleniowego przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 17 maja 2023 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu odrzucił skargę kasacyjną pozwanych wniesioną od wyroku tego Sądu z 29 grudnia 2021 r. (sygn. akt I A Ca 470/21).

W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazał, że wyrokiem z 29 grudnia 2021 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację pozwanych M.G. i M.G.1 wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 22 grudnia 2020 r., którym to wyrokiem zasądzono solidarnie od pozwanych na rzecz strony powodowej Banku S.A. z siedzibą w W. kwotę 1 493 534,34 zł wraz z odsetkami oraz kwotę 74 677 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Pozwani od ww. wyroku Sądu drugiej instancji wywiedli skargę kasacyjną, opierając ją na zarzucie naruszenia prawa materialnego, a to art. 320 k.p.c. przez jego błędną wykładnię skutkującą brakiem rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty oraz zarzucie naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 102 k.p.c. poprzez obciążenie pozwanych kosztami procesu, pomimo wystąpienia szczególnie uzasadnionych wypadków przemawiających za zasądzeniem od pozwanych tylko części kosztów albo nieobciążaniem ich w ogóle kosztami.

Po przekazaniu skargi kasacyjnej wraz z aktami sprawy do Sądu Najwyższego postanowieniem z 30 marca 2023 r. skarga ta wraz z aktami sprawy została zwrócona do Sądu Apelacyjnego m.in. celem prawidłowego oznaczenia wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia, ponieważ jej zarzuty ograniczają się wyłącznie do nierozłożenia zasądzonego świadczenia na raty, a określona w skardze wartość przedmiotu zaskarżenia, bez uzasadnienia została odniesiona do zasądzonego wyrokiem świadczenia. Pełnomocnik pozwanych został wezwany do usunięcia wskazanego braku formalnego skargi kasacyjnej przez oznaczenie prawidłowo wartości przedmiotu zaskarżenia w terminie 7 dni pod rygorem odrzucenia skargi kasacyjnej. W piśmie datowanym na 27 kwietnia 2023 r., w odpowiedzi na wezwanie sądu, pełnomocnik pozwanych określił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 252 000 zł. Podniósł, że już w treści pisma z 4 grudnia 2020 r. pozwani przedstawili powodowi propozycję rozłożenia zobowiązania na raty, polegającą na dokonaniu jednorazowej spłaty na poczet zadłużenia z kredytu w wysokości 80 000 zł, a w zakresie pozostałej części zadłużenia dokonaniu comiesięcznych płatności ratałnych: a) po 3000 zł każda - przez pierwsze 36 miesięcy, b) po 6000 zł każda - przez kolejne 24 miesiące, c) w zakresie pozostałej części niespłaconej z tytułu umowy kredytu - terminy i wysokość płatności stanowiłyby przedmiot dalszych uzgodnień pomiędzy stronami. Wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej odpowiada więc sumie iloczynów proponowanych kwot rat i liczby miesięcy ich spłaty, wskazanych powyżej w punktach a) i b).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, skarga wywiedziona przez pozwanych podlegała odrzuceniu. Zgodnie z dyspozycją art. 398⁴ § 2 k.p.c. wskazanie wartości

przedmiotu zaskarżenia jest wymogiem formalnym skargi kasacyjnej. Badanie przesłanek dopuszczalności skargi kasacyjnej następuje z urzędu i obejmuje także sprowadzenie prawidłowości podanej wartości zaskarżenia. Wartość ta określona przez wnoszącego skargę kasacyjną z naruszeniem reguł wynikających z art. 19-24 k.p.c. nie jest wiążąca dla oceny dopuszczalności skargi i podlega sprawdzeniu, zarówno przez sąd drugiej instancji, jak i przez Sąd Najwyższy. W rozpoznawanej sprawie podana przez skarżących wartość przedmiotu zaskarżenia została zakwestionowana przez Sąd Najwyższy, konsekwencją czego było uruchomienie procedury z art. 398⁶ § 2 k.p.c. Na skutek wezwania pozwanych do usunięcia wskazanego braku formalnego skargi kasacyjnej ostatecznie określili oni wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 252 000 zł. W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwani nie usunęli w sposób prawidłowy stwierdzonego braku formalnego bowiem podana wartość ma charakter dowolny i nie określa rzeczywistych rozmiarów interesu majątkowego pozwanych, którego ochrony oni dochodzą.

Dla określenia wartości przedmiotu zaskarżenia przyjmować należy wartość przedmiotu podlegającego rzeczywistemu rozpoznaniu i rozstrzygnięciu, determinowanego żądaniem pozwu i indywidualnym interesem majątkowym osoby dochodzącej udzielenia ochrony prawnej w postępowaniu kasacyjnym. W okolicznościach sprawy zakres zaskarżenia odnosił się do nierozłożenia zasądanego świadczenia na raty. Według uchwały Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2012 r., III CZP 35/12 w sprawie o roszczenie pieniężne zaskarżenie apelacją braku rozłożenia na raty wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi wskazana przez skarżącego kwota, określająca wartość jego naruszonego interesu prawnego. W odniesieniu do nierozłożenia zasądanego świadczenia na raty albo odroczenia terminu wydania nieruchomości lub opróżnienia pomieszczenia apelacja pozwanego, niekwestionująca podstawy zasądzenia świadczenia i jego wysokości, skierowana jest do orzeczenia uwzględniającego roszczenie powoda. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że pozwany obejmuje zaskarżeniem w całości to rozstrzygnięcie, skoro podważa jedynie nieudzielanie odroczenia w czasie wykonania orzeczenia. Nie ma znaczenia dla zakresu zaskarżenia to, czy pozwany złożył wniosek o rozłożenie dochodzonego przez powoda świadczenia na raty w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, czy też żądanie takie zgłosił

dopiero w apelacji. Niezależnie od tego, że wniosek w tym kierunku można wyprowadzić z najdalej idącego żądania oddalenia powództwa, to nawet w razie wyraźnego domagania się uwzględnienia „szczególnie uzasadnionych wypadków”, negatywne stanowisko sądu nie znajduje wyrazu w sentencji orzeczenia. Nie zachodzi zatem niedopuszczalność zaskarżenia wyroku, z uwagi na brak rozstrzygnięcia, ponieważ orzeczenie o zasądzeniu świadczenia w całości, stwierdza jednocześnie, że sąd nie zastosował moratorium wskazanego w art. 320 k.p.c.

W sprawie o charakterze majątkowym wskazana w złożonym środku zaskarżenia kwota powinna określać wartość naruszonego prawa majątkowego. Uwzględnieniu podlegać może m.in. liczba i wysokość rat, na które została rozłożona lub rozłożona być powinna spłata zasądzzonego świadczenia, uszczuplenie związane z pozbawieniem odsetek za okres od daty wyroku do terminu zapłaty kolejnych rat lub obowiązek zapłaty tych odsetek w przypadku powinności jednorazowego spełnienia świadczenia. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego, rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty ma ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat. Nie można wykluczyć zastosowania i innych kryteriów, właściwych dla określenia interesu skarżącego, związanych z okolicznościami konkretnej sprawy, które w miarodajny sposób wyrażone zostaną podaną w apelacji kwotą. Ocena prawidłowości oznaczenia przez skarżącego naruszenia interesu prawnego podlega badaniu przez sąd w okolicznościach konkretnej sprawy, w odniesieniu do adekwatności wskazywanej kwoty do przedmiotu zaskarżenia i charakteru naruszonego prawa majątkowego, przy zastosowaniu reguł objętych art. 19 do art. 24 k.p.c., stosownie do art. 368 § 2 k.p.c. Wartość przedmiotu zaskarżenia nie może być podana dowolnie, skoro wiąże się ściśle z konkretnym postępowaniem sądowym i dochodzonym w jego toku roszczeniem. Podanie tej wartości z naruszeniem powołanych reguł nie jest wiążące.

Sposób, w jaki skarżący określili wartość przedmiotu zaskarżenia w złożonej skardze kasacyjnej, pozostaje dowolny i nie odnosi się do rzeczywistego rozmiaru indywidualnego interesu majątkowego pozwanych, którzy domagają się udzielenia

im ochrony prawnej w postępowaniu kasacyjnym. Wartość przedmiotu zaskarżenia miałyby odpowiadać sumie iloczynów proponowanych kwot rat i liczby miesięcy ich spłaty, co daje łączną kwotę 252 000 zł, podczas gdy całkowita kwota zobowiązania pozwanych wynosi 1 493 534,34 zł. Tym samym zaproponowany przez pozwanych harmonogram spłat ratalnych odnosi się jedynie do niewielkiej części całego zobowiązania (około 17%). Niedookreślony pozostaje sposób spłaty zasadniczej części zobowiązania, i to nawet przy uwzględnieniu możliwości jednorazowej zapłaty kwoty 80 000 zł. Pozwani wprost przy tym wskazują, że terminy płatności i wysokość rat w odniesieniu do pozostałej części zobowiązania stanowiłyby przedmiot dalszych uzgodnień pomiędzy stronami, a zatem aktualnie pozostają niedookreślone oraz co istotniejsze nie znajdują w ogóle odzwierciedlenia we wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia. W konsekwencji przyjęty przez pozwanych sposób określenia wartości przedmiotu zaskarżenia pozwala na dowolne modyfikowanie tej wartości i nie oddaje rzeczywistej i obiektywnej wartości naruszonego prawa majątkowego. Wobec powyższego brak było podstaw by przyjąć, że pozwani usunęli brak formalny wywiedzionej skargi kasacyjnej, co uzasadniało jej odrzucenie na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego odrzucające skargę kasacyjną zostało zaskarżone przez pozwanych zażaleniem, w którym zarzucono naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

- art. 19 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398⁴ § 3 w zw. z art. 368 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., poprzez niezasadne nieuwzględnienie oznaczonej przez pozwanych wartości przedmiotu zaskarżenia w kwocie 252 000 zł i błędne uznanie przez Sąd drugiej instancji, że wartość ta została przyjęta przez pozwanych w sposób dowolny, podczas gdy wskazana kwota odzwierciedla rzeczywistą wartość ich naruszonego interesu majątkowego, co skutkowało niezasadnym odrzuceniem przez Sąd skargi kasacyjnej powodującym brak możliwości nadania sprawie dalszego biegu;

- art. 25 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398⁴ § 3 w zw. z art. 368 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., poprzez niezastosowanie przepisu art. 25 § 1 k.p.c. i nieprzeprowadzenie przez Sąd drugiej instancji odpowiedniego dochodzenia

w celu ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia, pomimo konieczności dokonania takich ustaleń w sytuacji kwestionowania przez Sąd wskazanej przez pozwanych w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia oraz wyjaśnień pozwanych w tym zakresie przedstawionych w piśmie złożonym do Sądu drugiej instancji w dniu 28 kwietnia 2023 r., co skutkowało niezasadnym odrzuceniem przez Sąd skargi kasacyjnej powodującym brak możliwości nadania sprawie dalszego biegu.

W zażaleniu podniesiono także zarzut naruszenie prawa materialnego, a to art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez nierespektowanie przysługującego pozwany podstawowego, gwarantowanego postanowieniami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawa do sądu, tj. prawa do rozpoznania sprawy dotyczącej żywotnego interesu pozwanych przez Sąd Najwyższy w ramach sprawowanego nadzoru nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania przewidzianego w art. 183 ust. 1 Konstytucji RP, polegające na uniemożliwieniu nadania skardze kasacyjnej dalszego biegu z uwagi na wpadkową kwestię proceduralną dotyczącą oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w sytuacji rozłożenia przedmiotu świadczenia na raty, która nie została jednoznacznie rozstrzygnięta w doktrynie ani orzecznictwie.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwani wniesli o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz zasądzenie od powoda na rzecz każdego z pozwanych kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód – obecnie jego następca prawny Bank S.A. w W. – wniósł o oddalenie zażalenia oraz zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty zawarte w zażaleniu nie są zasadne.

Sąd drugiej instancji prawidłowo wskazał – powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego – że w sprawie o roszczenie pieniężne, gdy przedmiotem zaskarżenia, w tym przypadku w skardze kasacyjnej, jest wyłącznie rozłożenie na raty lub brak rozłożenia zasądzzonego świadczenia na raty, wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi wskazana przez skarżącego kwota (zob. uchwałę Sądu

Najwyższego z 28 stycznia 1971 r., III CZP 95/70, OSNC 1971, nr 6, poz. 96). Już w uzasadnieniu tej uchwały, dotyczącej wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia w rewizji, ale mającej charakter uniwersalny w tym sensie, że ma ona zastosowanie także do innych środków zaskarżenia, wskazano z powołaniem się na art. 19 § 2 k.p.c., że nie może być to kwota zupełnie dowolna, oderwana od jakichkolwiek uchwytnych okoliczności. Skarżący bowiem powinien oznaczyć powyższą wartość stosownie do swego interesu w zaskarżeniu omawianego orzeczenia, uwzględniając m.in. także liczbę i wysokość rat, na które spłata zasądzanego świadczenia powinna być lub została rozłożona. Dopiero w ten sposób oznaczona wartość przedmiotu zaskarżenia podlega sprawdzeniu przez sąd na podstawie art. 25 k.p.c. w zw. z art. 393 § 1 k.p.c. Stanowisko wyrażone w tej uchwale było podzielane także w późniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego, w których doprecyzowano, że gdy przedmiotem zaskarżenia jest jedynie rozłożenie lub brak rozłożenia zasądzanego roszczenia na raty, powinno się także uwzględniać kwotę odsetek, które zobowiązany musiałby zapłacić bez zastosowania rozłożenia na raty albo, które uprawniony utraciłby wskutek rozłożenia na raty czy też inne kryteria związane z okolicznościami konkretnej sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 lutego 2015 r., V CZ 117/14, niepubl., uchwała Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2012 r., III CZP 35/12, BSN 2012, nr 6, poz. 10 i postanowienie Sądu Najwyższego z 11 marca 2016 r., I CZ 6/16, niepubl.). W tym ostatnim orzeczeniu podkreślono, że wartość przedmiotu zaskarżenia nie może być podana dowolnie, a interes majątkowy wyrażony w tej wartości musi odnosić się do bezpośredniego skutku w sferze majątkowej strony. Zanegowano, aby do wartości przedmiotu zaskarżenia wliczać całość zasądzonej należności nierozłożonej na raty. Jest to bowiem kryterium zawodne, nie oddające rzeczywistej wartości naruszonego interesu prawnego skarżącego, skoro odpowiada, co do wysokości kwocie zasądzonej spłaty, która ani co do zasady, ani co do wysokości nie jest kwestionowana. W takim przypadku, kryterium najlepiej oddającym uszczerbek majątkowy doznawany przez skarżącego, na skutek nie zastosowania przez sąd art. 320 k.p.c. jest kwota odsetek, które zobowiązany musiałby zapłacić w okresie odroczenia płatności. Takie rozwiązanie w sposób optymalny koreluje z potrzebą poszukiwania

najbardziej obiektywnego kryterium wskazania interesu skarżącego, poddaje się prostej weryfikacji i nie budzi kontrowersji, w kategoriach ekonomicznych, skoro interes skarżącego wyrażający się wyłącznie w odroczeniu w czasie wykonania orzeczenia, nie jest w tej sytuacji utożsamiany - w płaszczyźnie wartości przedmiotu zaskarżenia - z interesem polegającym na kwestionowaniu podstawy zasądzenia świadczenia i jego wysokości. Ocena ta uwzględnia także, materialnoprawne konsekwencje prawnokształtującego orzeczenia sądu zapadłego w oparciu o regulację art. 320 k.p.c. w części, w jakiej odnosi się do sposobu i terminu spełnienia świadczenia.

Do wyżej wskazanych kryteriów w ogóle nie nawiązali skarżący, którzy w piśmie z 27 kwietnia 2023 r. (k. 534), stanowiącym uzupełnienie braku formalnego skargi kasacyjnej, uwzględnili jedynie liczbę i wysokość rat składających się łącznie na część zasądzzonego od nich świadczenia pieniężnego, którego co do zasady i wysokości nie kwestionowali. Co do pozostałej części zasądzzonego świadczenia pozwani, którzy ani zasady, ani wysokości tek kwoty nie kwestionowali, wnosząc o jej rozłożenie na raty, w ogóle nie sprecyzowali na jakie raty i na jak długi okres kwota tego świadczenia miałaby zostać rozłożona na raty, stwierdzając, że terminy i wysokości płatności stanowić miały przedmiot dalszych uzgodnień pomiędzy stronami. Formułując w tak nieprecyzyjny sposób odpowiedź w wykonaniu wezwania Sądu drugiej instancji do uzupełnienia braku formalnego skargi kasacyjnej w postaci braku wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, jak również podając dla wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia jedynie liczbę i wysokość rat składających się na wartość części zasądzzonego od nich świadczenia, pozwani uniemożliwili również Sądowi drugiej instancji dokonanie sprawdzenia podanej przez nich w ten sposób, w sposób w istocie dowolny wartości przedmiotu zaskarżenia, gdyż w oderwaniu od obiektywnych kryteriów i ich rzeczywistego interesu majątkowego w zaskarżeniu wyroku Sądu drugiej instancji. Przesądza to o bezzasadności zarzutów naruszenia powołanych w zażaleniu zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego. Uwzględniając powyższą ocenę nie można także uznać za uzasadnionego zarzutu naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji RRP, skoro pozwanym umożliwiono uzupełnienie braku formalnego skargi kasacyjnej w postaci dowolnie wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia

poprzez uruchomienie przez Sąd drugiej instancji trybu sanacji tego braku. Wbrew przy tym ich stanowisku, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano obiektywne kryteria, jakie powinna uwzględnić strona, podając wartość przedmiotu zaskarżenia w razie kwestionowania orzeczenia nierozkładającego na raty zasądzzonego od niej świadczenia pieniężnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako bezzasadne.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 398¹ i 394¹ § 3 k.p.c. uwzględniając trudną sytuację majątkową pozwanych, na którą powoływali się oni w skardze kasacyjnej.

Dariusz Dończyk

(J.C.)

[a.ł]